

Dwarsdenker VI

Jemen door de ogen van Nadia as-Saqqaf

Ze draagt geen gezichtssluier, rijdt zelf auto en als journalist spaart ze de machthebbers niet. Sinds 2005 is Nadia as-Saqqaf (35) hoofdredacteur van de *Yemen Times*, de belangrijkste Engelstalige krant in Jemen. Als enige vrouwelijke hoofdredacteur doorbreekt ze alle stereotypen over Jemenitische vrouwen. Begin 2012 kijkt ze terug op het revolutiejaar, op haar eigen leven, en op de toekomstplannen voor de krant.

Anna Bukhari

‘Paars is de kleur van de hoop,’ zegt Nadia as-Saqqaf monter als ik de portretfoto’s maak. Ze draagt een paarse hoofddoek en een zwarte *abaya* vol paars borduurwerk. Haar bureau staat op de kop van de redactiezaal, zodat ze alles in een oogopslag kan overzien. Ze is geen makkelijke om voor te werken, vertellen sommigen. As-Saqqaf is gedreven en betrokken, maar ook een stevige onderhandelaar en iemand die eisen durft te stellen. Maar als het nodig is haalt ze haar werkneemsters op en brengt ze ze weer thuis. ‘In mijn eerste jaar sloten ze weddenschappen af over hoe lang ik het uit zou houden,’ vertelt as-Saqqaf. ‘Sommigen hielden het op twee weken, anderen gaven me twee maanden. Dat jaar heb ik de helft van de redactie moeten ontslaan, vooral de oudere mannen.’ Toen ze begon, werkte er bij de *Yemen Times* geen en-

kele vrouw. Nu bestaat meer dan de helft van de werknemers uit vrouwen, de meesten zijn onder de dertig.

As-Saqqaf zegt dat ik over de ‘verborgen helden’ van de opstand moet schrijven. ‘Niet over mij en de krant, maar over de veiligheidscomités op het Veranderingsplein, waardoor ook vrouwen konden demonstreren. Of over de vrijwillige vuilnismannen en -vrouwen, of over de protestdichters, die met gevaar voor eigen leven avond aan avond optraden.’

Afkomst

De wortels van de familie as-Saqqaf liggen in Tarim. Tarim is een religieus studiecentrum in de Hadramawt, dat niet alleen voor de Hadrami’s zelf belangrijk is, maar ook voor de Jemenitische diaspora in Maleisië, Indonesië, India en Singapore. De familie as-Saqqaf behoort tot de *sayyid*-families van de Hadramawt, een hoogopgeleide klasse, die vaak leidinggevende posities bekleedt. Ze onderbreekt zichzelf al na drie woorden als ik naar haar afkomst vraag: ‘Ik hou er niet van om te zeggen: mijn over-over-overgrootvader was... Ik geloof niet in afkomst, ik geloof in het nu en wat je zelf hebt bereikt.’ Dan, met toch iets van trots: ‘Maar het is waar dat ik uit een gegoede familie kom. Vooral mijn vader was een heel bijzondere man, die ons al jong leerde hoe belangrijk studie en ontwikkeling zijn.’

De vader van Nadia as-Saqqaf, Abdelaziz as-Saqqaf, studeerde in de Verenigde Staten en aan de Sorbonne. Hij behaalde drie titels en een doctoraat. Daarna werd hij docent aan de faculteit Economie van de Universiteit van Sana'a. Eind jaren tachtig was het daar regel dat iemand vier jaar les gaf en dan een jaar naar

‘Boeken waren heilig bij ons thuis’

het buitenland ging. Zo woonde de familie in 1989 in de vs en vier jaar later in Jordanië. Haar moeder haalde haar BA Engels in Jemen en studeerde daarna ook in de vs. Ze werkte als lerares. ‘Boeken waren heilig bij ons thuis. Mijn vader werd woest als hij aantekeningen of ezelsoren ontdekte. Hij had een prachtige bibliotheek met Engelse, Franse en Arabische boeken. Nooit beantwoordde hij direct onze vragen, we moesten alles zelf opzoeken.’

Politieke moord

In 1990, in de sfeer vol optimisme na de eenwording van Noord- en Zuid-Jemen, richtte Abdelaziz as-Saqqaf de *Yemen Times* op, als eerste Engelstalige krant in Jemen. Hij wilde een brug slaan tussen Jemen en de wereld en ruimte geven aan discussies over democratie en mensenrechten. Tot dan toe was er alleen een uur nieuws in het Engels op Yemen tv. Zeven jaar later begon hij ook de eerste nieuwswebsite in Jemen.

In 1996 ging Nadia as-Saqqaf naar India om informatica te studeren. ‘Ik zat in mijn derde jaar

toen mijn moeder onverwacht belde. Het eerste wat ze zei was: ‘Ze hebben hem vermoord!’ Ze was ervan overtuigd dat het een politieke moord was, al is het nooit bewezen. Hij stak tijdens lunchtijd de weg over en werd overreden door een jongen van nog geen achttien jaar oud. Omstanders zagen dat de auto vaart maakte toen mijn vader de weg wil oversteken. En er waren meer vreemde dingen: hij had een walkietalkie bij zich en na zes maanden was hij alweer vrij.

Mijn oudere broer heeft vijf jaar zijn functie overgenomen, terwijl ik mijn studie in India afmaakte. Ik wilde direct helpen, maar had te weinig managementervaring. Daarom heb ik eerst nog in Engeland gestudeerd en drie jaar bij Oxfam gewerkt. Toen wilde mijn broer niet langer en heb ik het overgenomen.’

Zwarte stippen

‘Natuurlijk heb je meer bescherming als je uit een voorname familie komt of als er een sterke organisatie achter je staat, maar echte kracht komt vanuit de objectiviteit waarmee je het nieuws brengt. Dat was het afgelopen jaar heel moeilijk, want de helft van de staf was ook activist op het Veranderingsplein. Ik moest voortdurend zeggen: ‘Hier ben je journalist voor een onafhankelijke krant en geen revolutionair.’ Maar we hebben ook negatieve verhalen over de revolutie gepubliceerd. Er zijn de afgelopen jaren ook wel eens journalisten aangevallen ‘in het veld’. Vooral verhalen over armoede of sociale problemen, zoals aids of seksueel misbruik op scholen, liggen heel gevoelig. Mensen worden woedend, ze vinden: er is hier geen aids, we zijn Afrika niet. De cijfers zeggen iets heel anders.’

‘In een TED-voordracht in juli 2011 zei ik dat ik wilde dat mensen Jemen door mijn ogen konden zien. Daarmee bedoel ik dat ze de potentie van Jemen zouden zien. Het is alsof Jemen een groot vel wit papier is met hier en daar wat zwarte stippen. Iedereen focust op die zwarte stip-

Abdelaziz as-Saqqaf kwam in 1996 onder verdachte omstandigheden om het leven.

opgeleverd en ook nu nog winnen Jemenieten de grote Arabische poëziewedstrijden.’

‘Het is waar dat nieuws vaak over de donkere kanten van een land gaat, maar dat is nodig om de problemen op te kunnen lossen. Want als wij de grenzen niet opzoeken, wie doet het dan wel? Wij waren de eerste met het verhaal over Nujud, het twaalfjarige meisje dat zelf naar het gerechtshof ging om haar echtscheiding aan te

‘Het was geen revolutie’

vragen. Honderden hatemails hebben we gekregen. Vervolgens is er een boek over geschreven dat in elf talen is vertaald. Nu denkt iedereen dat Jemen het land van de kindbruidjes is, terwijl het in zoveel landen gebeurt. In Frankrijk en Duitsland zijn er vaders die hun eigen dochters verkrachten! Schrijven ze daar ook een boek over dat in elf talen vertaald wordt? Je ziet hetzelfde met al-Qaeda. Anwar al-Awlaki’s Arabisch was slechter dan zijn Engels, want hij was een Amerikaans staatsburger. Toch wordt hij een Jemenitische terrorist genoemd. Maar terrorisme is niet typisch Jemenitisch, het is overal: kijk maar naar de IRA en Baskenland.’

Zelfonderzoek

‘Het jaar 2011 was niet alleen voor Jemen belangrijk, het was voor mij persoonlijk ook een jaar van zelfonderzoek. Wie ben ik als Jemenitische en wat wil ik doen voor mijn land? We hebben een moeilijk jaar achter de rug. De inkomsten liepen terug door het vertrek van de expats en we hebben mensen moeten ontslaan. We slaan nu nieuwe wegen in met een tweewekelijkse Arabische editie van de papieren krant, een onafhankelijk radiostation (*Yemenna*, ons

Jemen), onze NGO, en een onderzoekscentrum, het Yemen Times Research Center. Het Research Center moet zich meer richten op onderzoeksjournalistiek en data. In de Arabische editie is een deel van de verhalen hetzelfde, maar we brengen ook speciale verhalen, bijvoorbeeld over de internationale leenwoorden die er in het Jemenitisch te vinden zijn, zoals *al-white* voor een watervat op het dak. Of we publiceren verhalen met een voorlichtend karakter, zoals over de noodzaak van vaccinaties. De Arabische editie is ook interessant voor andere Arabische media: zo is het verhaal over kinderen die getraumatiseerd zijn door de bombardementen in Sana’a van afgelopen jaar opgepikt door al-Jazeera.’

‘Er is veel veranderd in Jemen, maar die veranderingen zijn niet alleen *roses and starry eyes*. Jemenieten moeten verantwoordelijkheid voor hun eigen problemen nemen en dat is nog steeds niet gebeurd. Met de verkiezingen stroomt het donorgeld het land binnen, maar hoe wordt dit meer dan een aspirine voor de ergste pijn? De komende twee jaar moeten laten zien of we ook een oplossing hebben als er geen geld meer van buiten komt, want niemand weet hoe lang dat duurt. En het risico van corruptie blijft groot, al geloof ik niet dat het kan blijven zoals het was: iedereen is er zoveel meer op gespist.’

‘Ik geloof niet dat er het afgelopen jaar een revolutie is geweest. Het was een politieke beweging waar ik veel respect voor heb en die ons na een moeilijk jaar ook veel goeds heeft gebracht. Jemen heeft zich eindelijk naar de wereld gekeerd. Het beeld van het internet is volledig veranderd. Vroeger was het iets voor porno, tijdverspilling en slechte invloeden. Nu vragen vaders aan hun zoon hoe het werkt. Dus ik ben positief over de toekomst, maar we hebben nog een lange weg te gaan.’

Anna Bukhari is redacteur van ZemZem.